

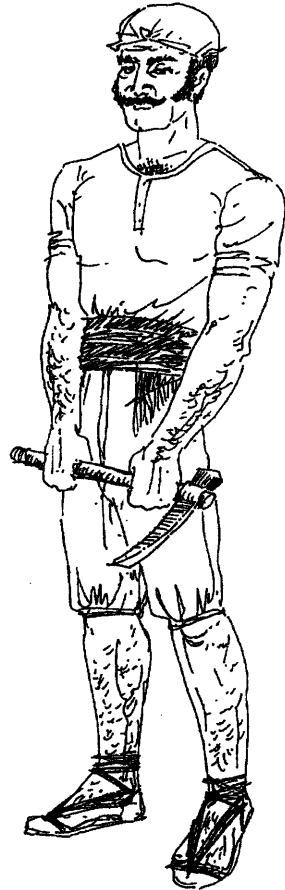
4.2. LA VESTIMENTA I LES EINES DEL MINAIRE

*per Francesc Riera Prenafeta
amb la col·laboració de Juli Ochoa González i
Albert Riera Prenafeta*

4.2.1. LA VESTIMENTA DE TREBALL DEL MINAIRE

Segons conversa amb Jordi Cardona, el vestuari emprat habitualment pels minaires de primers de segle consistia en els elements següents: mocador lligat al cap, calçons de vellut llargs fins als genolls, lloc on anaven lligats amb betes, faixa i samarreta; curiosament sembla ser que el color predominant d'aquesta indumentària era el blau marí. Pel que fa al calçat: espadnyes d'espart, quan el terra era de llicorelles (per protegir-se de possibles talls), i peus nus quan el terreny ho permetia.

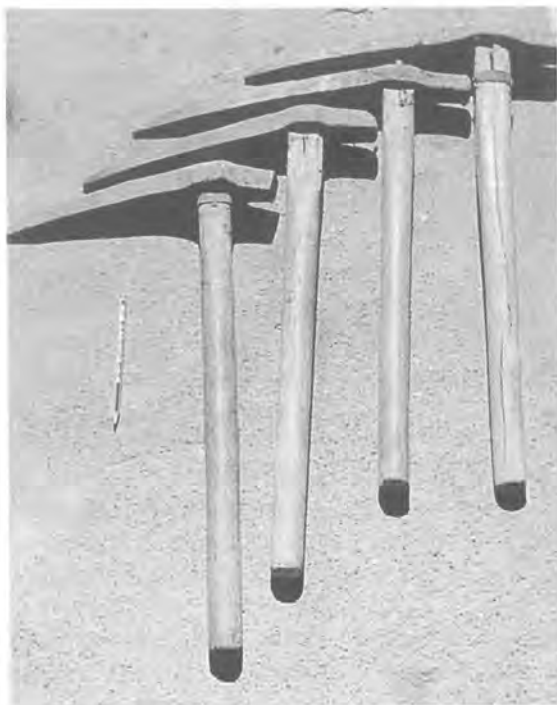
Cèlia Urpí ens dóna una visió del minaire dels volts dels anys trenta - quaranta. Diu aquesta senyora que el miner portava una mena de camisa de franel·la, cordada, i sense coll, que anomenaven "**gribaldina**" (garibaldina), això a l'hivern; a l'estiu anaven amb una brusa ampla com tothom. Al cap es lligaven un mocador de quadres, amb quatre nusos, faixa negra, pantalons de vellut a l'hivern i pantalons de "**paten**" (una mena de teixit de cotó, dur i de color grisós) a l'estiu i, de calçat, espadnyes.

Vestimenta de treball del minaire de primers de segle. Dibuix Miquel Bardisa.

4.2.2. LES EINES

Seguidament us enumerem els principals estris que feien servir els miners en llur tasca, encara que molts d'ells, com podreu veure, no són exclusius, sí que han estat adaptats per a un ús més còmode en espais de dimensions reduïdes. D'altres, són genuïnament minaires. La seva descripció i la il·lustració ha estat possible gràcies a les col·leccions que gentilmente ens han ensenyat les persones següents: Montserrat Mans, Jordi Cardona, Sebastià Farràs Canyonadó i Joaquim Carbonell.

Col·lecció de picots del minaire Joan Mans.

Les eines que a continuació es detallen són, la major part, provinents de forja artesanal i no de motlle industrial com les actuals. Per a una millor comprensió de l'estri descrit, vegeu les làmines I i II.

MARTELL MINER: eina composta d'una peça de ferro amb un ull on va ficat un mànec de fusta, que serveix per picar el punter (figura 1).

MASSOT: id. id. a l'anterior, però de dimensions més grans i amb dos caps plans anomenats "soles".

TASCONS: peces de ferro de secció triangular molt afuada, que serveixen per obrir o esberlar la pedra més o menys tova. N'hi havia de diverses mides (figura 14).

BARRINA: barra d'acer o de ferro amb la punta acerada i tallant en un dels seus extrems, de secció cilíndrica o octogonal, que serveix per foradar la roca que s'ha de trencar amb explosius. N'hi havia de diferents llargades (figura 17).

PUNTER: instrument d'acer amb un extrem acabat en punta i l'altre formant una cabota plana, sobre la qual es donen cops amb el martell, per foradar la pedra (figura 3).

PERPALINA: barra de ferro que lligaven per la cabota i deixaven caure sobre el terreny en la construcció dels pous. Originàriament, la barra era de fusta densa (roure, alzina) i només la punta era un con metàl·lic amb cargols per agafar la barra (figura 4).

PICOT: era, sens dubte, l'estri més utilitzat. Consisteix, a l'igual que el martell de picapedrer, en un mànec d'una cinquantena de centímetres de llarg, el ferro acabat en punta per un extrem i en cabota plana, molt curta, per l'altre (figura 5).

ESCODA: espècie de pic, amb puntes allargassades per ambdós costats de ferro, amb mànec de fusta de 45 a 50 cm. S'utilitzava per polir l'acabat de les galeries després de la feina de picot (figura 2).

XAPO: mena d'aixada que té la fulla en forma rectangular, sensiblement corbada, subjecta per la part ampla a un mànec de fusta de 60 cm de llarg. Servia per omplir les senalles de runes per a la seva extracció. La pala que coneixem avui dia no era coneguda llavors, ja que va arribar més tardanament, procedent de França (figura 9).

CÀBRIA: màquina elemental per alçar les runes de l'interior dels pous de buidatge, que consisteix en tres bigues inclinades i convergents, formant un trípede, que sosté una politja a la seva part superior (figura 15).

CORRIOLA: politja, peça cilíndrica de poca altura, de ferro, que pot girar al voltant d'un eix; espècie de petita roda que té el contorn buidat en forma de canal, per on es fa passar una corda que la fa rodar, en un extrem de la qual obra la resistència, i a l'altra, la potència, i serveix per elevar amb menys esforç les feixugues runes (figura 13).

GANXOS: conjunt de dues peces corbades de ferro, fermades una a cada extrem d'una corda i unida aquesta a la corda de la corriola, que els minaires feien servir per enganxar-hi senalles plenes de material d'excavació.

CABÀS O SENALLA: recipient fet de llatra d'espart, més ample de boca que de baix, amb dues nanses per agafar-lo, que serveix per contenir i transportar terra. Les utilitzades pels minaires acostumaven a ser més fondes que les normals.

PLOMADA: les usades pels miners consistien en una peça troncopiramidal de ferro de dimensions molt regulars: 1 de base x 2 d'alçada, amb un orifici al seu extrem més petit, lloc d'on es lligava el cap del cordill. Era utilitzada per mantenir les alineacions desitjades de les galeries i per comprovar la verticalitat dels pous (figura 18).

SENTENELLA O FALS ESCAIRE: instrument compost per dos braços o regles, units per un extrem formant un angle que es pot tancar i obrir a voluntat, junt amb un nivell els servia per donar el pendent desitjat a la galeria (figura 16).

LLUM DE BLE D'OLI: recipient de planxa metàl·lica de petites dimensions, amb una nansa allargada que porta un ganxo per penjar-lo (figura 6), era el sistema d'il·luminació habitual més comú a l'època. Els miners, però, utilitzaven també una sofisticació d'aquest en forma de llanterna, que protegia la metxa encesa dels regalims d'aigua, prou freqüents a les mines (figura 7).

ESCURADORS: estris de neteja i manteniment. Són genuïnament de l'ofici, i no es coneixen en cap altre menester. Les figures 10 i 11 ens mostren dues formes d'escuradors, aquests estris s'utilitzaven per llevar la crosta de calç que amb el temps es diposita a la canaleta de conducció d'aigua, és per això que podeu observar que cadascun pren una determinada forma de pala, l'un semicircular i l'altre rectangular, segons la secció de canaleta a netejar.

EINA PER TALLAR GUINEUS: a l'igual que les anteriors, aquesta és una eina pròpia de l'ofici de minaire, amb una forma molt característica i adaptada a la funció que havia de fer: tallar i arrencar les arrels que farcién els sostres d'algunes galeries. Desconeixem si rebia un nom determinat (figura 8).

Fig. 1 .

Fig. 2 .

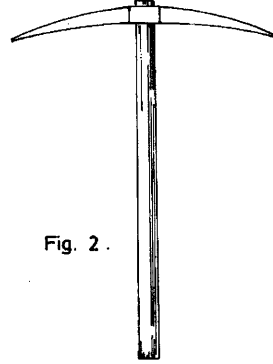

Fig. 3 .

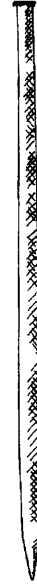

Fig. 4 .

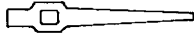

Fig. 5 .

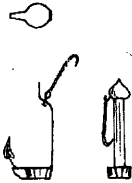
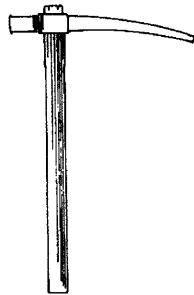

Fig. 6 .

Fig. 7 .

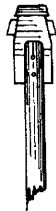

Fig. 8 .

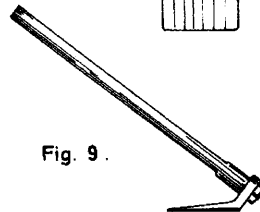
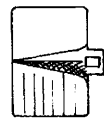

Fig. 9 .

Fig. 10 .

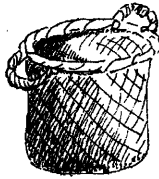

Fig. 12 .

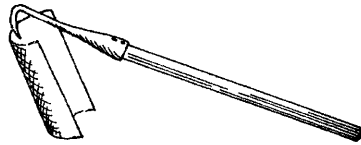

Fig. 11 .

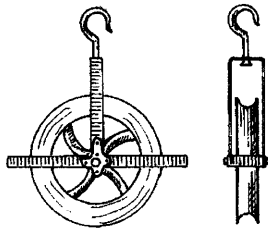

Fig. 13 .

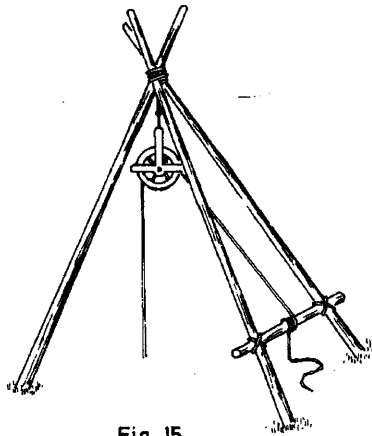

Fig. 15 .

Fig. 14 .

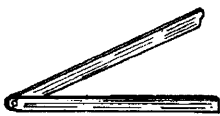

Fig. 16 .

Fig. 17 .

Fig. 18 .